Uni.P.15000x5-3/11 No. of Printed Pages : 03

(33) SARDAR PATEL UNIVERSITY

M.A Final (External) Examination, _____ Semester

Fri Day Date 28/03/2014

Session: Morning / Evening Time : 02:30 P.M to 05:30 P.M

Subject/Course Code : [ ] /Paper No. VI

Subject/Course Title: SANSKRIT: PAPER-(VI) Vedānta)

(૧) બ્રહ્મસૂત્રાણુભાષ્યમ્ (૩.૧.૨)

(૨) શ્રીભાષ્યમ્ (૧.૧.૧)

Total Weightage/Marks : (100)

પ્રશ્ન-૧ ગમે તે બે સાનુવાદ સમજાવો. (૨૪)

(૧) નનુ પુરુષાર્થાર્થાનિ શાસ્ત્રાણિ । ઇદઞ્ચ શાસ્ત્રં મોક્ષરૂપપુરુષાર્થસાધકમ્ । મોક્ષશ્ચાવિદ્યાનિવૃત્તિરૂપ ઇતિ યુક્તમ્ । અવિદ્યા ચાજ્ઞાનં જ્ઞાનેનૈવ નશ્યતિ । તતો જ્ઞાનોપયોગિત્વેન વ્યાખ્યાતવ્યે વેદાન્તેઽધ્યારોપાપવાદવ્યતિરેકેણ વ્યાખ્યાનમયુક્તમ્ । તતો યથાકથઞ્ચિદ્ વ્યાખ્યાનેઽપિ પુરુષાર્થસિદ્ધેર્ન કોઽપિ દોષ ઇતિ ચેત્, ન । પુરુષાર્થસ્ય શાસ્ત્રાર્થસ્ય વા સ્વરૂપં શાસ્ત્રૈકસમધિગમ્યં, ન સ્વબુદ્ધિપરિકલ્પિતમ્ ।

(૨) આકાશઃ પરમાત્મૈવ, કુતઃ ? તલ્લિઙ્ગાત્ । શ્રુતિલિઙ્ગાદયો નિયામકત્વેન પૂર્વતન્ત્રવદિહાપિ ગૃહ્યન્તે । લિઙ્ગશ્રુતિસામર્થ્યં એકવાક્યતા ચ સર્વાસાં બ્રહ્મશ્રુતીનામ્ । તત્ર બ્રહ્મૈવ જગત્કારણમિતિ નિઃસન્દિગ્ધમેવ સિદ્ધમ્ । સર્વશબ્દવાચ્યત્વં બ્રહ્મણ્યેવ । તત્ર વાક્યાર્થાપેક્ષયા પદાર્થસ્ય દુર્બલત્વાદ્ વાક્યાર્થઃ સર્વગતિત્વાદિઃ । તદ્ વાક્યાર્થાન્યથાનુપપત્ત્યા આકાશપદાર્થો બ્રહ્મેતિ સર્વશબ્દવાચ્યત્વાચ્ચ ।

(૩) કારણદોષં પરિહૃત્ય કાર્યદોષપરિહારાર્થમારમ્ભઃ । ભોગસ્ય ભોક્ત્રાપત્તિઃ । બ્રહ્મણો નિર્વિશેષસ્ય કારણત્વાત્ ભોક્તૃભોગ્યત્વં ભોગ્યસ્ય ચ ભોક્તૃત્વમાપદ્યેત । અતો ન વિભાગ ઇતિ ચેત્, સ્યાલ્લોકવત્ । યથા લોકે કટક-કુણ્ડલાદીનાં સુવર્ણકારણત્વેન સુવર્ણાનન્યત્વેઽપિ ન કટકસ્ય કુણ્ડલત્વમેવમેવ ન ભોગ્યસ્ય ભોક્તૃત્વમ્ ।

(૪) પુરુષપ્રેરિતસ્ય કારણત્વમાશઙ્ક્ય પરિહરતિ । પુરુષઃ પઙ્ગ્વન્ધમારુહ્યાન્યોન્યોપકારાય ગચ્છતિ યથા ચાયઃકાન્તઃ સન્નિધિમાત્રેણ લોહે ક્રિયામુત્પાદયતિ, એવમેવ પુરુષાધિષ્ઠિતં પુરુષસન્નિહિતં વા પ્રધાનં પ્રવર્તિષ્યત ઇતિ ચેત્ । તથાપિ દોષસ્તદવસ્થઃ । પ્રધાનપ્રેરકત્વં પુરુષસ્ય સ્વાભાવિકં પ્રધાનકૃતં વા ।

પ્રશ્ન: ૨ કોઈપણ બે સૂત્રો અણુભાષ્ય અનુસાર સમજાવો. (૨૦)

(૧) आनन्दमयोऽभ्यासात् । १-१-१२

(२) सर्वत्र प्रसिद्धोपदेशात् । १-२-१

(३) लोकवत्तु लीलाकैवल्यम् । २-१-३३

(४) उत्पत्त्यसम्भवात् । २-२-४२

પ્રશ્ન: ૩ ગમે તે બે પર નોંધ લખો. (૨૦)

(૧) બ્રહ્મસૂત્રના ભાષ્યકારો

(૨) આવિર્ભાવ- તિરોભાવ.

(૩) શુદ્ધાદ્વૈતમત સમજાવો.

(૪) વલ્લભાચાર્યનું જીવન.

પ્રશ્ન: ૪. વલ્લભાચાર્યના મતે જીવનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. (૧૫)

અથવા

પ્રશ્ન: ૪ વલ્લભાચાર્યની વ્યાખ્યાનપદ્ધતિ વિશે નોંધ લખો. (૧૫)

પ્રશ્ન: ૫. (અ) ગમે તે એક સાનુવાદ સમજાવો. (૧૦)

(१) ब्रह्मणो जिज्ञासा ब्रह्मजिज्ञासा । ब्रह्मण इति कर्मणि षष्ठी, 'कर्तृकर्मणोः कृति' (पा. सू. २।३।६५) इति विशेषविधानात् । यद्यपि, सम्बन्धसामान्यपरिग्रहेऽपि जिज्ञासायाः कर्मापेक्षत्वेन कर्मार्थत्वसिद्धिः तथापि, आक्षेपतः प्राप्तादभिधानिकस्यैव ग्राह्यत्वात्कर्मणि षष्ठी गृह्यते । 'न च-प्रतिपदविधाना षष्ठी न समस्यते' (अष्टा. २।२।१० वा) इति कर्मणि षष्ठ्याः समासनिषेधः शङ्कनीयः 'कृद्योगा च षष्ठी समस्यते' (अष्टा. २।२।८ वा) इति प्रतिप्रसवसम्भवात् ।

(२) निर्गुणवाक्यानां, सगुणवाक्यानां च विषयमपहतपाप्मेत्याद्यपिपास इत्यन्तेन हेयगुणान्प्रतिषिध्य 'सत्यकामः सत्यसंकल्प' इति ब्रह्मणः कल्याणगुणान्विदधतीयं श्रुतिरेव विविनक्ति- सगुणनिर्गुणवाक्ययोर्विरोधाभावादन्यतरस्य मिथ्याविषयताश्रयणमपि नाशङ्कनीयम् । 'भीषास्माद्वातः पवते' (तै. २।८।१) इत्यादिना ब्रह्मगुणानारभ्य 'ते ये शतम्' इत्यनुक्रमेण श्रोत्रियानन्दातिशयमुक्त्वा 'यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान्' (तै. २-९-१) ।

P.T.O

પ્રશ્ન: ૫(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્રીભાષ્ય અનુસાર સમજાવો. (૧૦)

(૧) સત્યંજ્ઞાનમનન્તં બ્રહ્મ ।

(૨) તત્ત્વમસિ ।

(૩) આનન્દો બ્રહ્મ ।

(૪) શાંડિત એવ ।

પ્રશ્ન: ૬ ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો. (૨૦)

(૧) લઘુપૂર્વપક્ષની દલીલો ચર્ચો

(૨) રામાનુજના મતે બ્રહ્મ.

(૩) રામાનુજનું જીવન.

(૪) રામાનુજના મતે પ્રમાણ.

—— X ——